

N:o 40.

Ank. till Riksd. kansli den 7 april 1899, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion med förslag till lag om skydd för vissa mönster och modeller.

Andra Kammaren har till lagutskottet hänvisat en af herrar *M. F. Nyström* och *A. Aulin* inom nämnda kammare afgifven motion, n:o 147, af följande lydelse:

»Till 1897 års riksdag afgaf Kongl. Maj:t nådig proposition (n:o 9) med förslag till lag om skydd för vissa mönster och modeller; hvilket lagförslag, ehuru af lagutskottet afstyrkt, likväl utan votering antogs af Andra Kammaren och af Första Kammaren afslogs med en majoritet af endast 7 röster. Det skydd, som detta lagförslag åsyftade, afsåg endast mönster vid tillverkning af alster tillhörande metallindustrien, och var sålunda begränsadt till blott en ringa del af det stora område, för hvilket allt sedan 1891 upprepade gånger framställningar om skydd gjorts i Riksdagen. Det viktigaste skälet, lagutskottet i sitt afstyrkande utlåtande anförde, och som äfven synes hafva varit afgörande för det kungliga förslagens motståndare i Första Kammaren, var, att »enligt utskottets mening ett förslag, sådant som det ifrågavarande, ej bör genomföras förr än bland industriidkarne sjelfva större enighet uppnåtts i fråga om önskvärheten af förslagens antagande» — en enighet, som, enligt hvad utskottet kunnat erfara, ingalunda vore uppnådd, hvarför utskottet ej såg något skäl att påtvinga idkarne af metallindustrien ett skydd, som de sjelfva ej ansåge gagneligt.

Huru utskottet — som likväl fann »förslaget vara grundadt på en rättvis och billig princip, hvars genomförande i en framtid väl må anses i

alla afseenden önskvärd» — kunnat komma till en dylik uppfattning efter alla de uttalanden, som till skyddets förmån gjorts af så många sakkunniga korporationer, är oss oförklarligt. Redan 1886 petitionerade Eskilstuna metallindustriidkare om införande af mönsterskydd för denna näring; 1891 ingafs en petition af 300 personer från vidt skilda samhällsklasser med hemställan om skydd för mönster och modeller; vidare har tekniska föreningen i Eskilstuna enhälligt begärt mönsterskydd för sin näring; och 1895 uttalade sig ett i Stockholm församladt möte af större och mindre metallindustriidkare samstämmigt för mönsterskydd. Uttalanden i samma syfte ha dessutom gjorts af svenska slöjdföreningen, Stockholms handverksförening, Stockholms arbetareförening samt af de tekniska föreningarna i Jönköping, Karlshamn, Ronneby, m. fl.

Till alla dessa uttalanden, som af herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet anfördes under debatten i Första Kammaren vid 1897 års riksdag, ha vi att lägga ännu ett, som är af den betydighet, att det till fullo rättfärdigar vår dristighet att framlägga ett lagförslag, som för icke mer än två år sedan var föremål för Riksdagens pröfning och då — om äfven med ringa majoritet — afslogs.

Vid 1897 års nordiska teknikermöte i Stockholm var nemligen, inom den med mötets allmänna afdelning gemensamt arbetande sektionen för industriel eganderätt, följande fråga uppställd såsom diskussionsämne: »Är det önskligt, att lagstadgadt skydd för s. k. prydnadsmönster och modeller införes i vårt land?» Den resolution, som på grund af denna fråga och den med anledning af densamma förda diskussionen af mötet enhälligt antogs, var af följande lydelse:

»Mötet anmodar svenska teknologföreningens styrelse att, på sätt som kan befinnas lämpligast, söka åstadkomma, att frågan om införande i vårt land af lagstadgadt skydd för s. k. prydnadsmönster och modeller må blifva återupptagen och underställd lagstiftande myndigheternas förnyade pröfning.»

Svenska teknologföreningens styrelse remitterade ärendet till behandling af föreningens andra sektion, hvilken den 16 november 1898 enhälligt fattade följande beslut:

»Som svar på styrelsens skrifvelse önskar sektionen delgifva styrelsen, att den för sin del finner det önskvärdt, att lagstadgadt skydd för mönster och modeller på det sätt och i den omfattning, som i Kongl. Maj:ts till 1897 års Riksdag ingifna proposition angifves, måtte med snaraste blifva infördt, samt hemställer, att styrelsen behagade, på sätt den finner lämpligt, verka för att nämnda lagförslag blifver på nytt framlagdt för nästa års riksdag.»

Dessa 1897 års nordiska teknikermötes och svenska teknologföreningens uttalanden äro af den beskaffenhet, att de böra häfva hvarje tvifvel i fråga om industriidkarnes ställning till det ifrågavarande skyddet; och såväl på grund häraf, som på grund af hvad vi i öfrigt anfört, tillåta vi oss vördsamt hemställa, att Riksdagen ville för sin del antaga följande förslag till

L a g

om skydd för vissa mönster och modeller.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Genom registreringi enlighet med denna lags föreskrifter må, der mönster är nytt, mönstrets upphofsman eller hans rättsinnehafvare vinna rätt att med andras uteslutande begagna mönstret vid tillverkning till afsalu af alster tillhörande metallindustrien.

Under mönster innefattas i denna lag jemväl modell, som i afseende på ändamålet är med mönster jämförlig.

2 §.

Innehåller mönster framställningar, som kunna väcka förargelse, eller skulle dess begagnande strida mot lag eller goda seder, må det ej registreras.

3 §.

Mönster må ej anses såsom nytt, om det, innan ansökan om dess registrering inkommit till registreringsmyndigheten, redan funnits intaget i allmänt tillgänglig tryckt skrift eller varit återgifvet å offentligentill salu hållna alster, eller om det ej väsentligen skiljer sig från mönster, som förut blifvit sålunda känt.

Har mönster blifvit förevisadt å internationel utställning, må dock den omständigheten, att mönstret dervid eller sedermera blifvit känt genom tryckt skrift eller genom alsters hållande till salu, icke utgöra hinder för mönstrets registrering, så framt ansökan derom inkommer inom sex månader efter det att mönstret utställdes.

4 §.

Mönsterregistret föres för hela riket hos den myndighet i Stockholm, som Konungen bestämmer.

5 §.

1 mom. Den, som vill låta registrera mönster, skall till registreringsmyndigheten ingifva eller i betaldt bref insända skriftlig ansökan, angifvande mönstrets allmänna beskaffenhet, samt dervid foga tydlig och fullständig afbildning af mönstret i tre exemplar.

Ansökningen skall innehålla uppgift om sökandens namn, yrke och postadress.

Är sökanden ej boende inom riket, foga han vid ansökningen fullmägt för ett inom riket bosatt ombud att i allt hvad skyddsrätten angår för honom svara.

Sökes registrering af flera mönster, varde särskilda ansökningshandlingar för hvardera ingifna.

2 mom. Uppgifver sökanden annan såsom mönstrets upphofsman, skall sökanden förete handling, som visar, att han är dennes rättsinnehafvare.

3 mom. Sökanden åligge att såsom afgift bifoga tio kronor.

6 §.

Finner registreringsmyndigheten, att sökanden ej fullgjort hvad enligt 5 § 1 mom. honom ålegat, skall skriftlig underrättelse härom hållas sökanden till handa eller, om fullständig adress uppgifvits, med posten till honom öfversändas. Fullgör ej sökanden inom viss af registreringsmyndigheten bestämd tid hvad som brister, ege registreringsmyndigheten förklara ansökningen förfallen.

7 §.

Är mönstret icke af sådan beskaffenhet, att det må registreras, eller är mönstret uppenbarligen icke nytt, eller har sökande, hvilken uppgifvit annan såsom mönstrets upphofsman, ej visat, att han är dennes rättsinnehafvare, eller har sökande underlåtit att erlægga afgift, hvarom i 5 § 3 mom. sägs, varde ansökningen afslagen.

8 §.

Har ansökan förklarats förfallen eller blifvit afslagen, skall underrättelse om beslutet med skälen dervför skriftligen delgifvas sökanden så som i 6 § stadgas för der afsedda fall.

Är sökanden missnöjd med beslutet, ege han att vid talans förlust innan klockan tolf å sextionde dagen från beslutets dag deröfver hos Konungen anföra besvär.

9 §.

Äro ansökningshandlingarne fullständiga och har anledning ej förekommit att afslå ansökningen, varde mönstret registrerad och intyg härom samt om dagen, då ansökningen inkom, hållet sökanden till handa; skolande vid intyget fästas ett af de inlemnade exemplaren af mönstret.

Genom registreringsmyndighetens försorg skall kungörelse om registreringen i allmänna tidningarne införas.

10 §.

Göres af flere ansökan om registrering af samma eller väsentligen lika mönster, hafve den företråde, som först inkom till registreringsmyndigheten med fullständiga ansökningshandlingar.

11 §.

Skyddet för registrerad mönster omfattar en tid af fem år, räknadt från den dag, då ansökningen inkom.

12 §.

Öfvergår skydds rätt å annan, skall med anmälan härom den handling, hvarigenom sådan öfvergång visas, företes hos registreringsmyndigheten. Intill dess sådant skett, betraktas i skyddsafseende den såsom skydds rättens innehafvare, hvilken senast finnes i denna egenskap antecknad hos registreringsmyndigheten.

13 §.

Flyttar skydds rättens innehafvare utrikes, eller öfvergår skydds rätt å person, som ej är inom riket bosatt, vare skydds rättens innehafvare pligtig att till registreringsmyndigheten insända fullmagt för sådant ombud, som i 5 § 1 mom. omförmäles. Flyttar ombud ur riket eller upphör eljest hans befattning, skall skydds rättens innehafvare ingifva fullmagt för nytt ombud. Iakttages icke hvad sålunda är föreskrifvet,

må domaren på anmälan i förekommande fall med laga verkan utse ombud för skydds rättens innehafvare.

14 §.

Skydds rätt vare ej gällande mot någon, som vid den tid, då ansökningen om registrering inkom, inom riket begagnade det registrerade mönstret eller för dess begagnande der vidtagit väsentliga åtgärder.

15 §.

Har mönster blifvit registrerad i strid mot föreskrifterna i 1, 2 och 3 §§, då må en hvar, som anser sin rätt vara genom registreringen förnärmad, så ock allmän åklagare, när det allmänna fördel sådant påkallar, vid domstol föra talan om registreringens upphäfvande.

Rätt domstol i fall, hvarom nu är sagdt, vare Stockholms rådstufvurätt.

Dom, hvarigenom registrering upphäfts, skall genom domstolens försorg insändas till registreringsmyndigheten.

16 §.

Den, som utom i det fall, hvarom i 14 § förmäles, utan tillstånd af skydds rättens innehafvare inom riket vid tillverkning till afsalu af alster tillhörande metallindustrien begagnar mönster, som han vet vara här registrerad, eller till salu här i riket håller eller för försäljning till riket inför efter sådant mönster tillverkad metallindustrien tillhörande alster, som honom veterligen åstadkommits utan tillstånd af skydds rättens innehafvare, straffes med böter från och med tjugu till och med ett tusen kronor; ersätte ock all skada. Ej må dock annan än skydds rättens innehafvare härom föra talan.

Oloffigen tillverkad eller oloffigen i riket infördt alster skall, der målseganden det äskar, till honom utlemnas mot ersättning för värdet eller mot afdrag därför å honom tillkommande skadestånd. Med redskap, som äro för den oloffiga tillverkningen uteslutande användbara, skall, om målseganden det yrkar, så förfaras, att missbruk ej kan ske.

Hvar som under tid, då han är stäld under tilltal för öfverträdelse, hvarom i denna § sägs, fortsätter samma förseelse, skall, när han dertill varder lagligen förvunnen, dömas till särskildt ansvar för hvarje gång stämning därför utfärdats och delgifvits.

Böter, som ådömas enligt denna §, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de enligt allmän strafflag.

17 §.

Hvad i 16 § stadgas skall ega tillämpning, äfven om mönstret återgifvits i annat mått eller andra färger eller om i öfrigt oväsentliga ändringar vidtagits.

18 §.

År någon tilltalad för intrång i skydds rätt, och finnes vid målets handläggning, att registreringen skett i strid mot föreskrifterna i 1, 2 och 3 §§, vare den tilltalade från ansvar fri.

19 §.

Då registrering blifvit upphäfd, eller skyddet för registrerad mönster upphört, eller skydds rättens innehafvare det begär, skall mönstret afföras ur registret och kungörelse derom införas i allmänna tidningarne.

20 §.

Med afseende å mönster, skyddadt i stat, som för här i riket registrerad mönster gör motsvarande medgifvande, eger Konungen förordna, att, om någon här i riket sökt registrering af ett mönster före utgången af viss tid, som kan i förordnandet bestämmas antingen till högst fyra månader från det han i den främmande staten sökte skydd för samma mönster eller till högst tre månader från det vederbörande myndighet der kungjorde, att sådant skydd meddelats, då må den här i riket gjorda ansökningen i förhållande till andra ansökningar, äfvensom med hänsyn till sådant hinder mot registrering, som i 3 § oförmäles, betraktas så, som vore den gjord samtidigt med ansökningen i den främmande staten.

21 §.

Närmare föreskrifter angående beskaffenheten af de handlingar, som vid ansökan om mönsters registrering skola inlemnas, angående

mönsterregistret samt angående de i denna lag omförmälda kungörelser meddelas af Konungen.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1900.»

Förslag om införande af lagstadgadt skydd för mönster och modeller hafva flera gånger förelegat till behandling inom Riksdagen. Genom proposition den 28 januari 1887 blef således ett förslag angående skydd för mönster och modeller inom metallindustrien förelagdt Riksdagen att deröfver afgifva yttrande, hvarvid Kongl. Maj:t förklarade sig vilja efter emottagande af Riksdagens svar företaga den slutliga pröfningen af samma förslag och om författnings utfärdande i ämnet förordna. Detta förslag, hvars antagande af lagutskottet afstyrktes, kom emellertid, i följd af Riksdagens upplösning, icke till behandling inom kamrarna.

Vid 1891 års Riksdag bragtes frågan om införande af skydd för mönster och modeller å nyo å bane, denna gång i dess fulla utsträckning, utan begränsning till någon viss industri. I en inom Andra Kammaren väckt motion hemställde nemligen herr *Aulin* om aflåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till lag om skydd för industriella mönster och modeller.

I afgifvet utlåtande hemställde lagutskottet om skrifvelse i motionens syfte, och denna hemställan bifölls af Andra Kammaren, hvar emot Första Kammaren afslog utskottets hemställan.

Samma utgång erhöll en vid 1894 års riksdag väckt framställning af samma art som den vid 1891 års riksdag afgifna. Äfven nu tillstyrkte lagutskottet aflåtande af skrifvelse i motionens syfte, och Andra Kammaren biföll utskottets hemställan, som emellertid af Första Kammaren förkastades.

Senast vid 1897 års Riksdag förelåg till behandling en kongl. proposition med förslag till lag om skydd för mönster och modeller inom metallindustrien. Såsom motionärerna erinrat, vann ej heller detta förslag Riksdagens bifall, i det att Första Kammaren godkände lagutskottets i ärendet afgifna afstyrkande utlåtande.

Då utskottet nu går att afgifva utlåtande öfver det i föreliggande motion innefattade lagförslaget — hvilket, med undantag af bestämmelsen om den ifrågakända lagens trädande i kraft, är af alldeles enahanda lydelse med det af Kongl. Maj:t för 1897 års Riksdag framlagda — vill utskottet till en början erinra om de hufvudsakliga skäl, som vid de föregående tillfällen, då förslag om skydd för mönster och modeller förelegat, blifvit af anhängarne och motståndarne till förslagen anförda.

Hvad då först vidkommer förslaget om införande af skydd för mönster och modeller i allmänhet, hafva de, som motsatt sig detsamma, uttalat betänkligheter, att de svenske industriidkarne, på samma gång de genom förslagets antagande skulle vinna skydd för sina egna mönster och modeller, uteslötès från möjligheten att utan vederbörande rättsegares medgifvande tillgodogöra sig mönster och modeller från de förnämsta industriidkande länder i Europa, hvilket sistnämnda förhållande med nödvändighet följde af de internationella aftal på ifrågavarande område, som Kongl. Maj:t för vårt land ansett sig böra biträda. Vårt lands ännu outvecklade industri vore emellertid ännu i vidsträckt omfattning hänvisad till utlandet för anskaffande af nödiga mönster och modeller. Det skydd, förslaget afsåge att gifva, befarades vidare komma hufvudsakligen de utländske industriidkarne till godo, och härigenom skulle den redan nu bekymmersamma konkurrensen med utlandet ytterligare försvåras särskildt för de näringsidkare, hvilka saknade tillgångar att förskaffa sig egna mönster och modeller. Erfarenheten från utlandet visade äfven, att registreringen, för att förekomma efterapningar och blifva fullt verksam i den åsyftade rigtningen, måste vidtagas inom flera olika stater och ofta förnyas; och på samma gång detta förhållande ofta nog läte registreringen kännas som en börda, låge häri jemväl i viss mån förklaringen till den omständigheten, att de flesta länders skyddsregister uppvisade höga registreringsciffror, hvilken omständighet plögade från motsidan åberopas såsom ett kraftigt bevis om den åsigt angående systemets gagnelighet, som i utlandet gjorde sig gällande. Det låge vidare i allmänhetens intresse att utan allt för stora uppoffringar kunna förskaffa sig industrialster af ifrågavarande slag, men detta berättigade intresse tillgodosåges illa genom det föreslagna skyddet, som nödvändigtvis måste fördyra en vara, der mönstret eller modellen användts.

Å andra sidan har af dem, som önskat ifrågavarande skydds införande, anförts, att derest vårt folk ville med ära deltaga i arbetet

på den materiella odlingens område, finge det icke inskränka sig till att makligt efterhärma, hvad uppfinningsandan och näringsfliten hos andra folk skapat, utan måste göra sin insats af sjelfständig verksamhet i det gemensamma kulturarbetet. Uppammandet af en inhemsk konstindustri förutsatte med nödvändighet ett verksamt skydd för mönster och modeller, då endast under tillvaron af ett sådant skydd mönsterritaren och uppfinnaren af modeller kunde påräkna full godtgörelse för sitt arbete och sporras till nya ansträngningar för att vinna fulländning i sitt yrke. Särskildt för de industriidkare, inom hvilkas verksamhet till följd af bristande kapital någon egentlig arbetsfördelning mången gång icke förekomme, utan mönsterritaren och tillverkaren af den vara, för hvilken mönstret vore afsedt, ofta vore en och samma person, hade frågan om införandet af skydd för mönster och modeller karakteren af en verklig lifsfråga, hvars lösning icke utan väsentlig skada för industrien längre kunde uppskjutas. Man borde vidare ihågkomma, att ett internationellt mönsterskydd ingalunda, såsom man befarat, uteslöte möjligheten för de inhemska industriidkarne att för sina tillverkningar fortfarande använda utländska förebilder. Hinder härför mötte endast i det fall, att dessa vore här i riket skyddade, men det kunde ej gerna antagas, att utländska mönster skulle till så stor omfattning härstädes inregistreras, att icke äfven de industrigrenar, hvilka måste i sin tillverkning följa snabbt vexlande utländska moder, fortfarande skulle beredas tillräckligt tillfälle att förse sig med nödiga förebilder från utlandet.

Hvad särskildt angår förslaget att införa skydd för mönster och modeller inom metallindustrien, har till stöd härför, utöfver de principiella skälen för mönster- och modellskydd i allmänhet, åberopats den omständigheten, att särskildt idkarne af sagda industri önska ett sådant skydd, medan å motsatta sidan påståtts, att bland metallindustriidkarne sjelfva större enighet härutinnan ej uppnåtts.

Då det förslag, som nu föreligger, just åsyftar införande af skydd för mönster och modeller inom metallindustrien, har utskottet låtit sig angeläget vara att söka utröna, huruvida bland metallindustriidkarne råder någon allmän önskan om dylikt skydds införande, och för sådant ändamål inbjudit ett flertal industriidkare inom olika grenar af metallindustrien att tillstädeskomma inför utskottet och i frågan sig uttala. Denna inbjudning har med beredvillighet blifvit efterkommen, och får utskottet vitsorda, att bland dem, som hörsammat kallelsen, alla utom en varmt uttalade sin anslutning till det i motionen framställda förslaget.

Såsom ett ytterligare bevis på det intresse, hvarmed motionen inom industrikretsar omfattats, har utskottet under frågans behandling fått från motionärerna mottaga en till dem från Stockholms stads handverksförening ankommen skrifvelse af den 4 nästlidne mars, deri framhållits behovet af lagstadgad skydd för mönster och modeller i allmänhet och särskildt inom metallindustrien.

Utskottet har ej kunnat underlåta att tillmäta stor betydelse åt den uppfattning, som sålunda visat sig allmänneligen råda bland dem, som närmast komme att beröras af den ifrågakända lagens verkningar; och då de principiella skäl, som tala för införande af mönster- och modellskydd, synas utskottet mera än fullt uppväga de å motsatt sidan anförda, har utskottet ansett sig böra lemna den i motionen gjorda framställningen sitt förord.

I formelt hänseende och i afseende å detaljerna har det i motionen framlagda lagförslaget, vid granskning, ej gifvit anledning till någon erinran från utskottets sida.

Under åberopande af det anförda, hemställer utskottet alltså,

att Riksdagen, i anledning af förevarande motion, ville för sin del antaga

L a g

om skydd för vissa mönster och modeller

af den lydelse det i motionen innefattade lagförslaget utvisar.

Stockholm den 7 april 1899.

På lagutskottets vägnar:

K. S. HUSBERG.

Reservation af herrar C. F. Pettersson, Lundström och Almqren.

Herr Trygger har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
